

Norges skjebnetimer

Historien får nye «helter»

Av Ragnar Wold, Oslo

Historikeren Ole Kristian Grimnes skriver i «Norge i krig»: «Det er helter i historien. For vår epoke foreslår jeg regjeringen Nygaardsvold i 1940.» Det er hans omheroisering av Norges skjebnetimer.

Historikeren Olav Riste har ofret seg for omheroisering av utefronten i 1941–42. Han omtaler begivenhetene i London på den tiden bl.a. i to innlegg i Aftenposten i april/mai 1993.

Etter krigen uttalte general Otto Ruge og kong Haakon VII sin store beundring for general Carl Gustav Fleischer's innsats. Men ikke alle så det slik. Nygaardsvold-regjeringen var ikke representert ved urnenedsettelsen eller avdukingen av minnesmerket. Kanskje ikke så rart. «For denne regjering måtte Fleischer på mange måter fortone seg som dens dårlige samvittighet, et påtrengende minne om den forsvarspolitik som var blitt ført i 1930-årene,» skrev krigsflyveren, senere stortingspresident Per Hysing-Dahl.

I slutten av november 1941 ble Oscar Torp forsvarsminister. Mannen som før krigen var dømt til fengselsstraff for oppvigleri mot Forsvaret, statsråden som reiste på ferie fra Tromsø til Stockholm mens det ble kjempet om Narvik – han skulle nå reorganisere den norske forsvarsledelsen. Han ville ha en forsvarssjef, men han ville ikke ha Fleischer. Han presterte å skrive at han «måtte ha nye menn... som fullt ut forsto at vi... skulle bygge opp de militære styrker for å brukes i krig (!)... og kunne skape den nødvendige kontakt og tillit hos våre engelske venner...» Derfor vraket han mannen som hadde fått de høyeste britiske og allierte hederstegn for tapperhet, ledelse og samarbeid. Torp skrev at han hadde funnet «de rette menn» i en major som var militærattaché i Helsingfors, og en rittmester som var krigsfange i Oslo, under krigen i Norge!

Da Fleischer fratradte som sjef for Hæren, håpet han «at det ville bli vist ham det hensyn at han ikke skulle henvises til en underordnet stilling som bedre kunne besettes med en yngre offiser».

Å ta slike hensyn var fjernt for Torp. Han sendte generalen som hadde vært forsvarssjef i Nord-Norge til en fiktiv stilling som «sjef for de norske styrker i Canada». Det var nærmest latterlig, men samtidig dypt sårende. Som et plaster på såret (?) fikk Fleischer det norske krigskorset – to år etter at han hadde fått det polske, og dagen før han døde!

I et innlegg i Aftenposten 19/4 fremstiller professor Riste «dramaet» i 1941–42 slik at en aktiv og innsatsvillig statsråd måtte skifte ut en passiv og kontaktløs forvarsledelse, og skriver: «Få kan i dag vere i tvil om at London-regjeringa sin «revolusjon» av (den norske) forsvarsleiinga på utefronten alt i alt var både nødvendig og vellykka».

Jo, professor Riste, det er ikke få, men svært mange som både er og var i tvil om dette. Og det er mange som føler behov for å ta til motmæle mot en historiskrivning som heroiserer den mann som indirekte drev «en av Norges få store feltherrer» (Ristes egen karakteristik) i døden. Per Hysing-Dahl skrev at «den skammelige forbigåelsen av Fleischer var en mangel på anstendig og ansvarlig oppførsel», og det kan alle som var i aktiv tjeneste på den tiden, slutte seg til. Vi dro ikke fra Norge til England og Canada for å kjempe for de menn som hadde sabotert vårt forsvar i årene før krigen. Vi dro ut for å kjempe under de menn vi kunne stole på – vår konge og kronprins og ledere som Ole Reistad, Hjalmar Riiser-Larsen og Carl Gustav Fleischer.